

Leksjon 2 – Her bor vi

By og land

1 Spørsmål til teksten

Forslag:

- At viktige tjenester skal være like gode i distriktene som i byene slik at folk kan bo nesten overalt i Norge.
- Innovasjon Norge skal arbeide for å utvikle arbeidsplasser, turisme og næringsliv i distriktene.
- DU ble opprettet i 1961 og samordnet med andre liknende organisasjoner i Innovasjon Norge på starten av 2000-tallet.
- At presset på de store byene blir mindre.

2 Finn et ord

- ikke så mange = relativt få
- alle steder = overalt
- har det utviklet seg = har det vokst fram
- gått opp = steget
- starter opp = setter i gang
- gikk sammen = ble samordnet
- ulike = forskjellige
- å passe på = å ivareta
- avtar = blir mindre

3 Ordstilling

- Politikerne i Norge vil at distriktene skal være attraktive steder å bo.
- I 1961 ble Distriktenes utbyggingsfond opprettet.
- Hvert år bruker staten mye penger på distriktene.
- Norge er delt inn i 19 fylker.
- Folk trenger gode offentlige tjenester uansett hvor de bor.

Natur og miljø

4 Spørsmål til teksten

Forslag:

- Gamle bergarter, dype fjorder, daler og store fjellplatåer og en lang kystlinje.
- For omtrent 11 000 år siden.
- Det er en endemorene som ble dannet i den siste istida.
- Et område rundt Oslo som har mange gamle bergarter med mange fossiler.
- For 10-12 000 år siden.
- Blant annet fordi språkene er så forskjellige og har ulikt opphav.
- Langs kysten.
- Fordi folketallet var lavt og det var alltid nok ville dyr å jakte på og spise. (Det var ikke behov for å drive jordbruk fordi det var nok mat til alle.)
- Bøndene vil ha lov til å felle (drepe) rovdyr som dreper husdyr, men de får ikke lov til det av myndighetene.
- Fordi fossene ga billig energi. (Og de hadde ikke teknologi til å frakte kraften over lange avstander uten å miste mye av strømmen underveis.)
- Hensynet til miljøet mot ønsket om å ta vare på arbeidsplasser.
- En helleristning er en innskrift i fjellet laget for flere tusen år siden, og de forestiller ofte skip.

5 Gradbøying: Adjektiv og determinativer

	Positiv	Komparativ	Superlativ
a)	mange	FLERE	flest, (de) fleste
b)	SPENNENDE	mer spennende	mest spennende

c)	lav, LAVT, lave	lavere	lavest, laveste
d)	rik, rikt, RIKE	rikere	rikest, rikeste
e)	BILLIG, billige	billigere	billigst, billigste
f)	ALVORLIG, alvorlige	alvorligere (mer alvorlig)	alvorligst, alvorligste (mest alvorlig, mest alvorlige)
g)	viktig, viktige	VIKTIGERE	viktigst, viktigste
h)	høy, høyt, høye	HØYERE	høyest, høyeste
i)	få	FÆRRE	færrest, færreste

6 Substantiv og verb

- a) å bevege: en bevegelse, bevegelsen, bevegelser, bevegelsene
- b) å fange: en fangst, fangsten, fangster, fangstene
- c) å forvalte: en/ei forvaltning, forvaltningen/forvaltninga, forvaltninger, forvaltningene
- d) å bo: en/ei bosetting, bosettingen/bosettinga, bosettinger, bosettingene
- e) å bekymre (seg): en/ei bekymring, bekymringen/bekymringa, bekymringer, bekymringene
- f) å forurense: en/ei forurensning, forurensningen/forurensninga, forurensninger, forurensningene
- g) å koste (*om pris*): en kostnad, kostnaden, kostnader, kostnadene

Språksituasjonen i Norge

7 Spørsmål til teksten

Forslag:

- a) Nynorsk og bokmål.
- b) At det ikke finnes en standardisert nasjonal språkvariant for muntlig norsk.
- c) At man prøver å snakke en annen dialekt enn den man er vokst opp med.
- d) I 1814.
- e) Det var en del av arbeidet med å bygge opp Norge som nasjon.
- f) Landsmål.
- g) Et Stortingsvedtak som likestiller bokmål og nynorsk i offentlig forvaltning.
- h) Fordi den tyskvennlige regjeringen under krigen innførte samnorsk, og dermed fikk samnorsk negative assosiasjoner knyttet til seg.

Når blir jeg norsk?

10 Synonymer

a)	et opphav	=	en opprinnelse
b)	å se på	=	å betrakte
c)	en skriftlig avtale	=	en kontrakt
d)	å snakke om	=	å omtale
e)	fort	=	raskt
f)	trolig	=	sannsynligvis
g)	å antyde	=	å insinuere
h)	å gjøre	=	å utføre
i)	å forlange	=	å kreve
j)	å kjenne	=	å føle
k)	det samme som	=	ensbetydende med

Grammatikk

G1 Ubestemt eller bestemt form?

- a) by, b) tiltak, c) forholdet, d) ulemper, e) fjordene, f) folketall, g) konfliktene, h) ressursene, i) krav, j) livet, k) situasjon, l) dialekt

G2 Adjektiv og substantiv

en ny utfordring: en ny utfordring, Nye utfordringer / De nye utfordringene, de nye utfordringene / den nye utfordringen (bestemt form, men om man bruker entall eller flertall her er ikke viktig – en eventuell kontekst ville ha vist hva det skulle være)

et formelt krav: formelle krav, Et formelt krav, det formelle kravet / de formelle kravene

et statlig tiltak: statlig tiltak, et statlig tiltak, de statlige tiltakene

et interessant problem: et interessant problem, interessante problemer, interessante problemer

et norsk skriftspråk: norske skriftspråk, Det norske skriftspråket, de norske skriftspråkene

G3 Eva og Peder og eiendomsord

a) hennes, b) sin, c) si, d) hans, e) sitt, deres, f) deres, g) hennes, si

G4 Fra ubestemt til bestemt form

- a) Den andre folkegruppen i landet kom vandrende østfra.
- b) De ødela nesten forholdet med de problematiske konfliktene sine.
- c) Forskerne er svært interesserte i de gamle fossilene på/til museet.
- d) De forrige naboene til Petter var hyggelige.
- e) De har tenkt å pusse opp det gamle huset sitt.
- f) Sjefen til Ola kommer fra Molde.
- g) Den fantastiske farmora mi døde dessverre i fjor. / Den fantastiske farmoren min døde dessverre i fjor.
- h) Venninna til den yngste sønnen hennes ble nettopp kretsmester i turn.
- i) Det spesielle forholdet deres til naturen kan være vanskelig å forstå.

G5 Ingen eller ikke noen/noe?

- a) Jeg sier at hun ikke har noen lekser i dag.
- b) Jeg sier at Eva ikke liker noen av vennene mine.
- c) Jeg sier at han ikke gjør noe med problemet.
- d) Jeg sier at Per ikke har noen møbler i stuen foreløpig.
- e) Jeg sier at jeg ikke ser noe med disse brillene.
- f) Jeg sier at de ikke tenker noen nye tanker.
- g) Jeg sier at hun ikke forstår noe av dette.
- h) Jeg sier at de ikke hadde noen konflikter i ekteskapet sitt.
- i) Jeg sier at han ikke stilte noen krav til barna sine.

G6 Begge deler – begge to

- a) Begge deler.
- b) Begge deler.
- c) Begge deler.
- d) Begge to.
- e) Begge deler.
- f) Begge to.
- g) Begge to.
- h) Begge deler.

G7 Hel, hele, all/alt, alle

- a) Alle, hele, alle
- b) Hele, alle
- c) alt, all (hele)
- d) hele
- e) hel, alle
- f) Hele

Leseforståelse

A: Rett svaralternativ

1) ligger, 2) ført til, 3) undersøkelser, 4) Derfor, 5) viser, 6) helt fram til, 7) hulen, 8) dagen, 9) området, 10) første rekke, 11) I tillegg til, 12) lett, 13) bruke, 14) i stand til

B: Spørsmål til teksten

Forslag:

- Det er en hule fra steinalderen, og den er et viktig sted for å hente informasjon om meny og levemåte for menneskene i steinalderen.
- Ved å studere avfallet etter dem, slik som beinrester og andre matrester.
- De levde av ville dyr, fisk, nøtter, planter og skjell.
- Fordi de sannsynligvis ikke var så mange i forhold til ressursene, så de hadde nok rikelig med mat og skinn og dessuten var det varmere enn i dag.
- Fram til 500-tallet etter Kristus (fram til folkevandringstida).
- Fordi det har skjedd en landheving slik at sjøen har «sunket».

Parsetninger

- gikk til angrep
- tillatt
- hatt sin
- problem
- gjennom
- godt som
- ikke har noen
- aldri (noen) penger
- lands
- slo
- sin kone (har en kone som)
- så mye
- Derfor kan språksituasjonen her
- største by
- klima skiller
- utfordring
- følge i farens / gå i farens
- elsker den nye hytta si
- øye på
- hvert eneste

Skriftlig produksjon

A: Fra påstand til spørsmål

Påstand	Spørsmål
Foreldre må vite hva ungdommene deres holder på med på fritida.	Bør foreldre vite hva ungdommene deres holder på med på fritida?
Barnetrygden bør avskaffes.	Bør barnetrygden avskaffes?
Staten må sørge for at barnefamilier har god økonomi.	Skal staten sørge for at barnefamilier har god økonomi? (Er det statens oppgave å sørge for at barnefamilier har god økonomi?)
Staten bør ikke bruke så mye penger på distriktene.	Bør staten bruke så mye penger på distriktene?
Miljøvern er viktigere enn arbeidsplasser.	Er miljøvern viktigere enn arbeidsplasser?
Det bør lages ett felles skriftspråk i Norge	Bør det lages ett felles skriftspråk i Norge?
Togtilbudet i Norge er for dårlig.	Er togtilbudet i Norge for dårlig?

Lytteøvinger

L1 – Korte samtale og meldinger

Samtale 1: De er bekymret for Even.

Samtale 2: Fossilene ble ikke funnet tidligere fordi ingen hadde lett etter fossiler i Oslofeltet før.

Samtale 3: De snakker om husets størrelse.

Samtale 4: Kvinnene vil beholde bjørketrærne.

Samtale 5: Kvinnen er skuffet over resultatet.

Samtale 6: Elisabeth gir ikke opp.

Samtale 7: Det er snart ferdig.

Samtale 8: Naturvernforbundet er uenig med Fylkesmannen

Samtale 9: Anders er usikker på hvor han vil bo etter studiene.

Samtale 10: Kvinnen synes at Georg har gode argumenter.

Samtale 11: De snakker om samenes kamp for selvråderett.

Samtale 12: Det er dårlig vær i fjellet i Nord-Norge.

Samtale 13: Kvinnen har ikke vært i Italia på en stund fordi hun har vært opptatt med andre ting.

Samtale 14: Kvinnen blir avslappet av å være på hytta.

Samtale 15: Det kan bli litt kaldere i Sør-Norge.

L2 – Tre om Nordsjørittet – og en ektefelle

Oppgave A: Påstander

x	Nordsjørittet er en konkurranse for syklistene.
	Rittet går over to dager, en lørdag og søndag i juni.
	Dyr på beite blir forstyrret av syklistene.
	Mange kaster fra seg søppel på veien.
x	Det går tre store sykkelritt i sommerhalvåret.
	Sykling er en rimelig hobby.
	Deltakertallet i Nordsjørittet har holdt seg stabilt siden oppstarten i 1998.
x	Grenerittet pleier å gå i starten av august.
	Det er gratis å delta i sykkelritt.

Oppgave B: Hvem mener hva?

Nordsjørittet bidrar til å markedsføre Jærkysten som turistattraksjon.	arrangør
Deltakelse i sykkelritt gir en god mulighet til å se forskjellige steder i Norge.	deltaker
Mange trener på sykkelstiene i ukene før Nordsjørittet.	bonde
Næringslivet tjener på sykkelrittet.	arrangør
Sykling er en hobby som går på bekostning av familiens ferier.	ektefelle
Stadig flere deltar i Nordsjørittet.	arrangør
Syklistene kan ikke være helt mentalt friske som holder på sånn som de gjør.	bonde
Det er hyggelig å reise på campingtur med familien.	deltaker
Jeg har fått nok.	ektefelle
Det arrangeres andre aktiviteter i forbindelse med sykkelrittet.	arrangør

L3 – Hvor i verden?

Oppgave A: Send inn løsning

By i Danmark: Hirtshals

Hovedstaden i Japan: Tokyo

Oppgave B: Spørsmål

- a) Kalle Kvalvik og Ludvig Stang.
- b) Det handler om geografi. Lytterne skal finne ut hvilket sted programlederne snakker om.
- c) Kalle snakker nordlandsk, og Ludvig snakker østlandsk.
- d) Et stort akvarium.
- e) Enten per e-post til verden@radio.no eller på SMS til 1987. Da starter man meldingen med verden.

L4 – Hvor er du fra, egentlig?

Oppgave A: Dialekter

Kvinnen i samtale A kommer fra Bergen. Hun snakker bergensk.
Kvinnen i samtale B kommer fra Hell. Hun snakker trøndersk.

Oppgave B: Hva er riktig?

I Bergen har de ingen problemer med å forstå hverandre.
Kvinnen i samtale A har aldri bodd andre steder.
Kvinnen i samtale A liker dialekten sin.
Kvinnen i samtale B liker dialekten sin.
Apokope er når man sier "kjøp" i stedet for «kjøpe».
Palatalisering er typisk for dialekter i Trøndelag.